

Verslag regioavonden VSE & SKW 2012

Aanwezig: 267 deelnemers, leden van 160 kerken. Gehouden op:
4 juni: Hardinxveld-Giessendam | 5 juni: Leusden | 6 juni: Assen
Thema: Werkgroep emeritaat rapporteert onderzoeksresultaten.

Achtergrond

Ter voorbereiding op deze avonden hebben alle kerken een uitnodiging ontvangen welke via [deze link](#) is te openen.

Hand-out en persbericht

Van de gehouden presentaties is een [hand-out](#) beschikbaar. Na de regioavonden schreef het Nederlands Dagblad [dit artikel](#).

Samenvatting van de groepsbesprekingen

Na genoemde presentaties werd iedereen in kleine groepen in de gelegenheid gesteld vragen te stellen, opmerkingen te maken of suggesties te doen. Van elke groepsbespreking zijn aantekeningen gemaakt waarvan in dit verslag een samenvatting is opgenomen.

Meest gestelde vragen en gegeven antwoorden

Vraag: Waarom is het eigenlijk een probleem als we met huidig beleid wel een dekkingsgraad van 20% kunnen behouden? En is het echt nodig om naar 100% te groeien? Zijn er details over kasstromen die aantonen wanneer we de kritische grens benaderen?

Antwoord: Bij het niet verhogen van de buffer schuiven we de verplichting door naar onze kinderen. Uiteraard zijn de details van kasstromen en kosten in kaart gebracht. Deze zullen in de vervolgrapportage aan kerken beter zichtbaar gemaakt worden.

Vraag: De VSE heeft jaarlijks gerapporteerd dat het goed gaat, waarom nu opeens deze noodklok?

Antwoord: Rond de discussie over DNB zijn vele scenario's uitgewerkt en gepresenteerd. Ook het aanvullen naar 100% is aan de orde geweest en er waren diverse onzekere factoren die aanleiding gaven om te kiezen voor een beleid met een beperkte horizon van 5 jaar. Tot 2009 was het bestuur tevreden met 22 mio als buffer. In 2010 en 2011 heeft een hernieuwde berekening van de voorziening, die kan oplopen tot 110 mio, de ogen verder geopend. Op dat bedrag is de buffer ineens een stuk kleiner. Tevens hebben de uitkomsten van het demografisch onderzoek van de GH en het onderzoek naar VVB en geefgedrag een belangrijke rol gespeeld in de beeldvorming.

Vraag: Zijn er, in plaats van direct bijstorten, andere alternatieven denkbaar en onderzocht?

Antwoord: Uiteraard zijn er alternatieven denkbaar maar de werkgroep heeft gemeend eerst haar onderzoeksconclusies met de kerken te delen alvorens tot verdere uitwerking over te gaan. Deze avond staat het luisteren naar de deelnemers centraal.

Vraag: Is 53 mio bijstorten überhaupt haalbaar? En is spreiding daarvan niet beter? Of combinaties met quotumverhoging en bijstorten?

Antwoord: Naar oplossingen, zoals spreiding over bijvoorbeeld meerdere jaren en genoemde combinaties zal in een later stadium worden gekeken.

Vraag: Het genoemde gat betekent voor veel kerken een éénmalige verdubbeling van de VVB (2 x exploitatie). Dat is toch niet haalbaar en aanvaardbaar omdat sommige kerken nu al niet voldoende VVB binnenkrijgen? Ook worden de aantallen hulpbehoevende kerken in bepaalde regio's genoemd. Is het niet mogelijk het quotum geleidelijk te verhogen met 10-20%?

Antwoord: Uiteraard behoort het geleidelijk verhogen van het quotum tot de mogelijkheden. Echter met 10-20% duurt het alsnog zeer lang voordat we het gat hebben gedicht.

Vraag: Als de 53 mio direct wordt ingebracht, blijft het geld dan in eigen beheer of brengen we dit over naar een verzekeraar?

Antwoord: Vooralsnog blijven we van eigen beheer uitgaan. Als we onze voorziening waarderen naar pensioenfondsstandaarden hebben we aanzienlijk meer geld nodig, wat kan oplopen tot mogelijk 75 in plaats van 53 miljoen. Vooralsnog is het daarom niet reëel daarvan uit te gaan. Met genoemde aanvulling met 53 miljoen is dus nog steeds sprake van een egalisatiefonds, vastgesteld op basis van interne regels, maar wel op een hoger niveau.

Vraag: Heeft de werkgroep onderzocht in hoeverre kerken financiële reserves hebben?

Antwoord: In de laatste enquête voor Cijfers en Feiten heeft SKW gevraagd naar de verzekerde waarde van gebouwen: kerken, eventuele vergaderlocaties en woningen. Daarnaast is gevraagd naar spaarmiddelen en uitstaande leningen, al dan niet voor direct noodzakelijke exploitatie of voor doelbestemmingen (bouwplannen). Tenslotte naar het saldo hypotheek/leningen bij banken, particulieren en diaconie. Op pagina 17 van [dit rapport](#) is daarover meer informatie te vinden.

Aanvullend op deze vraag worden samengevat de volgende categorieën onderkend:

1. Er zijn kerken met voldoende geld op de spaarrekening voor afdracht in 1 keer.
2. Er zijn kerken met verborgen kapitaal bij een relatief grote groep 55+'ers met voldoende vermogen.
3. Er zijn kerken met verborgen kapitaal in onroerend goed.
4. Er zijn kerken die niets van bovenstaande 3 hebben; waarvan niet bekend is of en hoe men dit kan oplossen.
5. Er zijn kerken die reeds classissteun ontvangen (noodlijdend).

Diverse deelnemers geven aan een extra bijdrage van de oudere generatie reëel te vinden.

Vraag: Hoe kan het dat onze totale quotumdruk, bijvoorbeeld in vergelijking met de CGK zo groot is? In dit kader wordt ook opgemerkt dat onze problematiek breder is dan alleen die van de emeritering. We gaan als kerken gemakkelijk financiële verplichtingen aan zoals TU verhuizing, kerkelijk werkers, gemeentestichtingsprojecten etc.

Antwoord: In de GKV hebben wij in het verleden vele initiatieven genomen en organisaties in het leven geroepen die veel kosten. De tendens is wel dat de landelijke quota niet verder moeten stijgen. Daar zal blijvend kritisch naar gekeken worden waarbij meerdere kerkelijke partijen (waaronder de Synode) een rol spelen.

Vraag: Kunnen wij als kerken nog profiteren van de vrijval in bijdrage voor de TU kampen vanwege de rijks subsidie?

Antwoord: Het gaat om 1 miljoen subsidie waarbij uiteindelijk maar € 7,= per ziel vrijval komt in de landelijke bijdrage. Voor de synode is dit zeker een aandachtspunt. De problematiek rond het dekkingspercentage is bij hen ook bekend.

Vraag: Hoe kan het dat de NGK wel een hogere dekkingsgraad heeft? En in dat kader; hoe om te gaan met verschillen in stelsels bij samenwerkingsgemeenten GKV/NGK/CGK?

Antwoord: De NGK heeft vanaf het begin ingezet op een hogere buffer en begon zij met enkel jongere predikanten (emeritaatslasten werden bij afsplitsing achtergelaten). De VSE heeft wat dat betreft een andere historie. Ook CGK neemt maatregelen. Hoe dichter wij toegroeien naar 100% hoe eenvoudiger eventuele samenwerking of samenvoeging zal worden. In diverse deputaten wordt aandacht gegeven aan de consequenties voor samenwerkende gemeenten. Dit valt niet onder de verantwoordelijkheid van deze werkgroep.

Vraag: Is het een idee om de totale loonsom van predikanten om te slaan? En in dat kader predikanten centraal in dienst te nemen zodat lastenverdeling en pensioenvoorziening eenvoudiger te managen zijn? In dat kader wordt verwezen naar de predikanten cao (SKW regeling) als mogelijkheid alle predikanten in 1 pool onder te brengen en daar desnoods de kerkorde op aan te passen.

Antwoord: Dit heeft op meerdere fronten consequenties (bijvoorbeeld inderdaad kerkrechtelijk). Voordeel van een dergelijke constructie is dat ook vacante kerken blijven meebetalen en kleine kerken ook voor een predikant in aanmerking komen.

Vraag: Zijn de effecten in kaart gebracht indien predikanten een eigen bijdrage voor emeritering gaan betalen?

Antwoord: Dit zal zeker worden bekeken waarbij opgemerkt dat het slechts om 280 actieve predikanten gaat waardoor het te innen bedrag beperkt zal zijn. Ook zijn de traktementen in 2006 naar beneden bijgesteld om juist de eigen bijdrage voor wonen en emeritering te laten vervallen. De vraag is of het reëel is om op dit bijgestelde traktement alsnog een extra bijdrage te vragen. Opgemerkt wordt dat, hoewel het financieel effect beperkt is, het de betrokkenheid ten positieve kan beïnvloeden als ook de predikanten "een veertje" laten.

Vraag: Verwijzend naar de DNB discussie in 2009 is VSE geen echt pensioenfonds.

Predikanten hebben bij de VSE geen rechten. Maar hoe zit dat met de kerken?

Antwoord: De kerken hebben zorgplicht richting de predikant. VSE heeft een morele verplichting richting kerken om hen in die zorgplicht te ondersteunen. Er is een principiële verschil tussen VSE en pensioenfondsen; VSE keert uit aan kerken en pensioenfondsen aan deelnemers zelf.

Vraag: Als op termijn het aantal predikanten afneemt, dan ontstaat er toch vanzelf weer een lagere verplichting?

Antwoord: Dat is correct, maar het duurt nog enkele decennia voordat alle huidige predikanten en hun nabestaanden uit de verplichtingen zijn 'gelopen'. Een exact verloop daarvan is moeilijk in te schatten omdat we dan verder dan 20 jaar moeten kijken.

Vraag: Bij de hanteerbaarheid wordt gesproken over het standaardiseren van de uitkering. Is dat fair in relatie tot de verschillen in traktementen van actieve predikanten?

Antwoord: Dit wordt nog onderzocht. Standaardiseren zal op een reële middellijn moeten gebeuren. Dit kan ook consequenties hebben voor de SKW schalen.

Vraag: Hoe staat de predikantenvereniging tegenover het voor elke predikant gelijk stellen van het emeritaatsbedrag?

Antwoord: De predikantenvereniging is hier positief over. De solidariteit wordt bevorderd en diverse problemen, zoals demotie (van grotere naar een kleinere gemeente) worden hiermee verholpen.

Vraag: Er wordt uitgegaan van een gemiddeld rendement van 4%. Wat was het rendement de afgelopen 20 jaar feitelijk? We hebben toch ook vette beleggingsjaren gehad en is het beleggingsbeleid wel deugdelijk geweest?

Antwoord: De laatste 3 jaar was het gemiddelde meer dan 6%. Kijkend op langere termijn (zo'n 10 jaar) komen we ongeveer op 3,5% uit.

Vraag: Er wordt uitgegaan van een rekenrente van 4%. Is het niet zinvol echt alle pijn te laten zien en op een reëler lager percentage te gaan zitten?

Antwoord: toen we van 4% uitgingen was de verdere daling van de marktrente naar het huidige dieptepunt voor pensioenfondsen nog niet in beeld. Op de AV zullen we laten zien wat de consequenties zijn bij een rekenrente van 3,5 en 3%. Momenteel is ook de overheid bezig te kijken of de maatstaf voor de marktrente niet aangepast kan worden op een voor pensioenfondsen gunstiger niveau. Het blijft een lastig punt om op te acteren.

Vraag: Stel we gaan de voorziening waarderen tegen 3% in plaats van 4%? Hoeveel meer moeten we dan groeien?

Antwoord: Bij 1% lagere rente moeten we ongeveer uitgaan van 20% (15 miljoen) meer voorziening.

Vraag: Zijn er ook mogelijkheden aan de lopende uitkeringen wat te doen? Sommige pensioenfondsen kiezen ervoor om ingegane pensioenen te korten.

Antwoord: In principe kunnen met het huidige beleid niet aan de al ingegane uitkeringen komen.

Vraag: Waarom alleen kijken naar de input (financiering). Andere pensioenfondsen kijken naar meer speerpunten op het terrein van de inhoud van de regeling (hanteerbaarheid) zoals AOW leeftijd, premiehoogte(en mogelijke eigen bijdrage door predikanten) en Uitkeringshoogte. Hoe kan dit voor de VSE marginaal zijn, zoals toegelicht in de presentatie?

Antwoord: De AOW leeftijd heeft wel effect maar daarmee gaat het dekkingspercentage niet 10% omhoog. Aan de ingegane uitkeringen kun je behalve de indexatie niet veel doen. Bij ongewijzigde marktomstandigheden en regelgeving is de kans groot dat ruim 100 pensioenfondsen per 1 april 2013 moeten korten op de ingegane uitkeringen en opgebouwde pensioenaanspraken.

Vraag: Waarom brengen we niet een deel onder bij Pensioenfonds Zorg en Welzijn (PGGM)? Bijvoorbeeld alle starters of met knip op een bepaalde leeftijd? Daarmee oude gevallen onder VSE afbouwen en nadenken over een verkapte backserviceverplichting.

Antwoord: Dat zou alleen kunnen voor nieuwe instroom en dat duurt te lang. Een deel overhevelen is lastig omdat je altijd naar circa 105% (op de grondslagen van pensioenfondsen) moet bijstorten. Dit kost de kerken extra geld. Daarom is het beter eerst de buffer te verhogen.

Vraag: Is het zinvol uiteindelijk over te stappen naar een verzekeraar of pensioenfonds?

Antwoord: In dit kader is wel eens contact geweest met pensioenfonds Zorg en Welzijn. Maar die willen alle of geen predikanten en dan dienen we in te kopen op circa 105%. Daarbij wordt opgemerkt of het wel verstandig is om geld van de kerken door derden te laten beheren.

Vraag: Kan VSE niet o.b.v andere criteria het quotum innen? Dus bijvoorbeeld:

- Aantal predikanten op het aantal zielen.
- Doopleden versus belijdende leden; quotum per belijdend lid ipv per ziel.
- Gemiddelde VVB/ziel (in welke kerken liggen de lasten hoger dan in andere?)
- Vacante gemeenten meer laten bijdragen eventueel in combinatie met onderscheid naar hulpbehoevende kerken.

Antwoord: Dit zijn zeker punten voor nader onderzoek.

Vraag: Zijn (full time) kerkelijk werkers opgenomen binnen de dekking van VSE? En zo niet, kan dit een onderdeel van een oplossing zijn?

Antwoord: Kerkelijk werkers zijn aan plaatselijke kerken verbonden als werknemers. De lokale kerk sluit zich in dat kader aan bij PGGM voor de pensioenverzekering. Het aantal full time kerkelijk werkers is daarbij overigens zeer beperkt.

Vraag: Is het niet mogelijk bij de VSE geld te lenen? Vroeger deed VSE toch ook in hypotheek? Kerken hebben al moeite om geld te lenen bij banken en zo kan dit geld binnen de kerken blijven en heeft VSE een vast rendement.

Antwoord: Ook dit punt zal nader bekeken moeten worden.

Aanvullende opmerkingen en suggesties

(uit enquête en besprekingen en indien niet in de vragenrondes aan de orde geweest)

- Met de huidige offerbereidheid zijn er nog mogelijkheden als we maar niet te lang wachten. Quotum daarom zo spoedig mogelijk laten stijgen.
- Het omslagstelsel was tot 2010 nog aanvaardbaar en nu opeens niet meer. Huidige voorstel is niet consistent met 5 jaren beleid van VSE.
- Als kerken blijven we verantwoordelijk voor de predikanten. Het omslagstelsel kunnen we prima blijven hanteren. Wel kan de kapitaalbuffer gefaseerd worden verhoogd.
- Diverse deelnemers geven aan, voor het kweken van draagvlak onder kerkleden, meer detailinformatie te wensen en een eenvoudige uitleg van de problematiek.
- Getoonde cijfers geven onvoldoende beeld om te beoordelen of het huidige dekkingspercentage wel echt onverantwoord is. Noodzaak voor verandering is niet

onomstotelijk bewezen. Laat de uitgavekant duidelijk zien; dan pas wordt duidelijk dat maatregelen echt nodig zijn.

- Net als in de maatschappij moeten we goed voor onze predikanten zorgen (dus 100% dekking). Nu rekening sturen. Probleem is veroorzaakt door ouderen, jongeren willen hiervoor niet betalen.
- Op de balansen (van kerken) staat veel onroerend goed. Bij verwachte afname van zielen komen gebouwen vrij. Sommigen vrij van financiering. Dit kan wellicht dienen als onderpand of garantstelling voor VSE. Liever in stenen dan geld in een potje waarbij opgemerkt dat kerkgebouwen veelal beperkte waarde hebben.
- Complimenten voor VSE dat ondanks de moeilijke tijden het dekkingspercentage nog steeds rond de 30% staat.
- Wellicht kunnen vacante gemeenten meer bijdragen. Vroeger hanteerde men bij emeritaat een wachtstelsysteem. De plaatselijke kerk betaalde de emeritus door totdat in de vacature werd voorzien. Daarbij wel rekening houden met noodlijdende gemeenten.
- Het is politiek goed om naar alle aspecten te kijken, ook naar de inhoud en eventuele versoering van de regeling. Anderzijds wordt opgemerkt dat je voorzichtig moet zijn de rekening bij predikanten neer te leggen omdat het emeritaat in het verleden wel aan predikanten is toegezegd. We maken de schuld in ieder geval inzichtelijk op de balans van de kerken.
- Nadrukkelijk wordt gevraagd nader onderzoek te doen of informatie te verschaffen over middelloon versus eindloon, hoogte van de uitkering, eventuele eigen bijdrage door predikanten, indexatie of zelfs korting op ingegane uitkeringen en AOW leeftijd. Beleid moet gericht zijn op totaalplaatje (hanteer- en houdbaarheid); het geheel marktconform maken. Opbouw naar ambtsjaren en alle predikanten hetzelfde emeritaatsbedrag worden als reële punten beschouwd.
- De presentatie wordt nader toegelicht op o.a. het punt van saldo instroom, uitstroom, sterftetabellen, rekenrente en rendement.
- Cijfers zijn gebaseerd op verwachtingen (geen feiten). Uit die verwachtingen spreekt weinig vertrouwen. Bovendien is het in het verleden principieel een keuze geweest een omslagstelsel te hanteren en niet een kapitaal van 100 na te streven.
- Ook andere vormen van fondsenwerving worden genoemd. Zorg dat mensen gebonden raken aan het doel. Hiermee wordt ook de ANBI status en mogelijkheid van legaten in verband gebracht.
- Predikanten hebben groeiend pensioenbesef (voorkeur voor opbouw). Benadrukt wordt dat dit geen vertrouwensdiscussie is maar meer een verandering in de positie van de predikant.
- Al eerder zijn door kerken op de AV VSE suggesties gedaan. Waaronder het belang van terugdringen ziekteverzuim.
- Laat plaatselijke kerken zelf een regeling met de predikant treffen (minder collectief).
- Geen verkooppraatjes meer en niet te veel accent op vertrouwen (gelovig rekenen!)
- Buddy systeem opzetten van financieel sterke naast -zwakke gemeenten.
- Emeriti of actieve predikanten die extra inkomsten hebben met preekbeurten eventueel (deels) ten goede laten komen van VSE.

Uitslag Enquête in cijfers

Totaal enquêtes ingevuld: 256	Eens	Oneens	Geen	Eens	Oneens	Geen
Stelling 1 huidige omslagstelsel verantwoord	66	164	26	25,8%	64,1%	10,2%
Stelling 2 verandering van financiering noodzakelijk	217	22	17	84,8%	8,6%	6,6%
Stelling 3 alternatieve moeten onderzocht	244	6	6	95,3%	2,3%	2,3%

Sluiting

Per discussiegroep wordt de avond afgesloten met het invullen van een enquête (verwerkt in dit verslag) en wordt voorgegaan in dankgebed.